

Piroska története

<http://magyarnarancs.hu/lokal/halalkut-79665>

Legát Tibor 2012/18.

Halálkút

A város lakóit rejtélyes eltűnések tartották rettegésben 1953-1954 folyamán. Gyerekek, fiatalok lettek oda, a rendőrség tehetetlen volt. Törökszentmiklóson úrrá lett a pánik - mintha a hatóságok inkább az ügy eltussolását, mint felderítését tartották volna fontosnak.

A Mosonyi utcai Rendőrség-történelmi Múzeum egyik vitrinasztalán szegényes parasztházat látni. A házat körülvevő udvar sivár: fűnek, veteménynek nyoma sincs, csupán egy bokor az árnyékszék mellett, az előtérben egy fa. A dioráma alkotója ide fókuszált: pokrócba bugyolált nő fekszik a földön, piros ruhás, szőke lány térdel fölé. Mintha az álmát vigyázná. Ha nem lenne a ház és környéke ennyire nyomorúságos, kifejezetten idillinek tünne a szituáció, de így sincs benne semmi vészjósló. Pedig amit látunk, gyilkossági kísérlet, e betlehemes békesség valójában egy borzalmas bűncselekmény-sorozat emlékeztetője.

A házat hiába keresnék, rég lebontották. A törökszentmiklósi Vörös Hadsereg útján (ma: Széchenyi utca) állt, állítólag ez volt a környék legelhanyagoltabb portája. A helyiek ugyan a város szegényének tartották - azt viszont legszörnyűbb rémálmban sem gondolták, hogy az öt lányt, akik 1953. október 13. és 1954. augusztus 14. között eltűntek, épp itt fogják megtalálni.

A második világháború után a Jász-Nagykun-Szolnok megyei, 25 ezer lakosú járási székhelynek lapot ugyan nem osztottak, de a földosztás nem maradt el. Így amikor 1950 tájékán a kolhozosítással beköszöntött a diktatúra, s az újdonsült földtulajdonosok többsége nem lelkesedett a termelőszövetkezetért, a település megbízhatatlanként lett elkönnyelve. Az ötvenes évek elején a nevét is "Törökmiklóstra" kurtították, a bevadult nehéziparosítás elkerülte, legnagyobb ipari létesítményei - például a mezőgazdasági gépgyár (Mezőgép) vagy a baromfifeldolgozó (Barnevál) - nem különösebben izgatta a propagandisták fantáziáját. "A hibáknak az a fő oka, hogy a traktorosok egy része nem végez becsületes munkát. Laza a fegyelem. Így a termelőszövetkezetek tagjai bizony

idegenkedve fogadják a gépi segítséget" - írta a Szolnok Megyei Néplap a gépállomás új vezetőjének kinevezése kapcsán 1953-ban, de a mezőgazdaságigépgyár dolgozóit sem a dicsőségtáblán mutogatták. A lapban így méltatlankodott a gyár párttitkára: "A munkafegyelem nem elég szilárd. Magas a selejtszázalék. Nagy a szerszámrongálódás. Mindez azért van, mert elhanyagoltuk a dolgozók nevelését."

Az ehhez hasonló, kritikus hangvételű cikkeket leszámítva Törökszentmiklósról csak ritkán tudósított 1953-ban a Néplap, csupán azt jegyezték fel kövérebb betűkkel, hogy az év legnagyobb mázlistája a városból származik: a szakérettségire készülő Edényi László ugyanis 5000 forintot nyert a békekölcsönön. Emellett legfeljebb az "Őszi Vásár" nevű rendezvény izgatta a hírlapszerkesztők fantáziáját, ahol "700 forintos lódenkabátot 610 forintért, a gazda télikabátot 850 forint helyett 720 forintért, a sportöltöny 700 forint helyett 525 forintos leszállított áron vásárolhatták meg a dolgozók". Arról azonban, hogy röviddel a vásár után, október 13-án a 14 éves Komáromi Máriának nyoma veszett, nem írt az újság. De arról sem, hogy a város melletti Czégény-tanyán állomásozó kis létszámú szovjet helyőrség katonái - ahogy a helyiek nevezték, a telefonosok - nemcsak "hős felszabadítók", de az élet császárai is lehettek Törökmiklóson.

A tanya

"Én az orosz katonák közül egyet sem ismertem. Félttem tőlük azért is, mert több alkalommal kutyát uszítottak rám. Ez azért történt, mert hívásukra én sosem mentem be a tanyára" - mondta a 13 éves Markoth Mária, amikor 1954 őszén kihallgatták a rendőrségen, a 23 éves Czene Ilona viszont nem tagadta, hogy járt a katonai őrsön. "Mozielőadás után megbeszéltük, hogy az orosz katonákhoz kimegyünk, azért, hogy ott ismeretséget kössünk, majd az ismeretségből nemi kapcsolatot alakítsunk ki, amiért az orosz katonák minket pénzelnek és egyéb élelemmel látnak el. Az orosz katonákkal történt ismeretségünk könnyen ment. (...) Emlékszem, hogy amikor az orosz katonákhoz magasabb rangú tiszt jött ellenőrizni, akkor minket minden esetben a padlásra vagy a pincébe zártak be." Egy másik nő, Lajkó Rozália - aki utoljára látta az eltűnt Komáromi Máriát - tagadta ugyan, hogy kapcsolata lett volna az oroszokkal, azt viszont esküvel állította, hogy a lány a nála hat évvel idősebb Jancsó Ladányi Piroska társaságában igyekezett a Czégény-tanyára. "Megkérdeztem, hová mentek, azt felelték, hogy az oroszokhoz beszélgetni. Erre én megjegyeztem Komáromi Marika felé, hogy mit akarsz - te még egész kislány vagy - az oroszoktól? Erre ő vállat rándított, és nem szólt semmit. A tanyához érve én elváltam tőlük, és az erdő felé fordultam, hogy gallyat szedjek, de azt láttam, hogy ő elejbök kijött a parancsnok."

Lajkó Rozália majdnem egy évvel az eltűnés után mondta ezt a kihallgatáson, s nem

is először. Ugyanezt a tanúvallomást tette 1953 novemberében is, ám az eljáró rendőrök akkor még egyáltalán nem akarták, hogy a részletekbe is belemenjen, sőt azt tanácsolták, hogy ne is fecsegen erről. Lajkó azonban már az eltűnést követő napokban elmesélte a dolgot a lány szüleinek és Jancsó Ladányi Piroskáról is említést tett. A húszéves lányról városszerte beszéltek, hogy az orosz katonák tartják el.

Komáromi Mária eltűnésekor a rendőrök Jancsó Ladányi Piroskát is kihallgatták, ám arról nem készült jegyzőkönyv - ahogy Lajkó Rozália 1953-as tanúvallomásáról sem. A nyomozást - ha nem is hivatalosan - felfüggesztették, valószínű, hogy a rendőröknek se jogosítványuk, se merszük nem volt ahhoz, hogy az eltűnt lány felől az oroszoknál érdeklődjenek. Vélhetően a nyomozók is úgy gondolták, hogy Komáromi Máriát a katonák rabolták el, ami ellen úgyszemint tehetnek semmit. Ez lehetett az oka annak is, hogy a rendőrség figyelmen kívül hagyta Jancsó Ladányi Piroska kapcsolatát az oroszokkal. Pedig a nő két gyerekének (az elsőt 15 évesen, a másodikat 18 évesen szülte) két különböző férfi volt az apja - de mindkettő orosz katona. A lány szovjet kapcsolatairól a rendőrségi akták is árulkodtak. 1952-ben, amikor lopási ügyben indítottak ellene eljárást, ezt írta róla a környezettanulmányt végző rendőrtiszt: "A nevezett személy erkölcsstelen életmódot folytat, ha csak teheti, szovjet katonákhoz szokott járni, a szülei házában nem nagyon szokott tartózkodni, inkább a csavargást veszi elő, mint hogy rendes életet élne." Egy évvel később azt vizsgálta a rendőrség, hogy miért lőtt rá és sebesítette meg könnyebben a szovjet őrszem a Czégény-tanyán - a lány azt állította, hogy gyermeke apját kereste fel, a nyomozók lopással gyanúsították.

Komáromi Mária eltűnésének ügyében azonban egyáltalán nem vizsgálták, hogy milyen kapcsolatai voltak Jancsó Ladányi Piroskának, egyszerűen félték a vizsgálódás következményeitől, s a nyomozás során még a legelemibb szabályokat is figyelmen kívül hagyták. Nem szereztek be fényképet Komáromi Máriáról, országos körözését nem rendelték el, nem törődtek vele, hogy a kétségbeesett szülők a személyleírás mellett azt is részletesen elmondták, hogy lányuk milyen ruhát viselt eltűnésének napján. Csak jóval később derült ki, hogy Jancsó Ladányi Piroskán Komáromi Mária - egyáltalán nem közönséges - cipője volt a kihallgatáson.

Micsoda rendőrség

Noha a rendőrök valószínűleg okkal tartottak az oroszoktól, mulasztásaikban az a nagyfokú dilettantizmus is jócskán közrejátszhatott, ami az akkori magyar rendőrséget jellemezte. Az azt megelőző kilenc évben kétszer verték szét a testületet, előbb 1945-ben, majd 1949-ben, a Rajk-per után. Az ötvenes évek eleji jelszavak azt sulykolták az emberek fejébe, hogy a szocializmusban megszűnt a bűnözés, az újdonsült rendőröknek pedig a kriminalisztikai alapismeretek helyett olyan

sületlenségeket kellett bebiflázniuk, mint az 1950-ben életbe léptetett új szolgálati szabályzat, amit a Magyar Rendőr című lap így kommentált: "Az új szabályzat a Szovjetunió dicső fegyveres erői Szolgálati Szabályzatának és Néphadseregünk új Szolgálati Szabályzatának alapján készült, kifejezve azt, hogy a mi példaképeink a Szovjet Hadsereg katonái, akik leverték rólunk a kapitalista szabályzatok bilincseit, kifejezve azt, hogy Néphadseregünk katonáival egy nagy közös célért, a szocializmusért harcolunk." A korabeli rendőri tevékenység így leginkább a munkaversenyekre kezdett hasonlítani. A vidéki őrsök hatékonyságát ugyanúgy százalékokban mérték, akár a nehéziparban, de míg ott az alapmennyiség a tonna volt, a rendőri munkában a "kulák". "Egy-két hónappal ezelőtt például a mezőtúri büntetőbíró egyformán 50-50 forint pénzbüntetésre ítelt egy kulákot és egy szegényparasztot. (...) Ha megvizsgáljuk a feljelentések havi összesítéseit, a feljelentettek szociális helyzetét illetően is súlyos hibákat tapasztalhatunk. Sok helyen a bajtársak még mindig túlnyomórészt az ipari munkások és dolgozó parasztok ellen tesznek feljelentést" - írta 1951-ben a Magyar Rendőr, ami jól mutatja, miféle "mennyiségi" szemlélet uralkodott akkoriban a vidéki őrsökön.

Eltűnt, eltűnt, eltűnt

1954. június 12-én a 14 éves Hoppál Piroska eltűnését jelentették, a kislányt utoljára három nappal korábban látták a törökszentmiklósi piacon. Augusztus 11-én a 13 éves Botos Mária vészelt el: a mezőtúri lány keresztanyjához utazott, de csak a törökszentmiklósi autóbusz-pályaudvarig jutott. Három nappal később a szintén 13 éves Szőke Katalin szülei tettek bejelentést: lányukat reggel a tejszernokba küldték, de nem tért haza. Ha ehhez hozzátesszük, hogy Komáromi Mária sem került elő, érthető, miért lett úrrá 1954. augusztus közepére a rettegés Törökszentmiklós lakóin.

"Mindenki azt beszélte, hogy rabolják a gyerekeket - emlékszik vissza 1954 nyarára egy törökszentmiklósi férfi. - Mi akkor még nem a városban laktunk, hanem 8 kilométerre ide, Ballán, de az eltűnések híre ott is riadalmat keltett. Emlékszem, hogy mennyire megijedtünk, amikor a kukoricaföldön megláttunk egy motorost, aki egy kisgyereket vitt magával. Rohantunk, hogy láttuk az emberrablót, aztán persze kiderült, hogy egy szülő vitte iskolába a gyerekét. A legtöbben arról suttoztak, hogy az orosz katonák rabolják el a gyerekeket. Még most is emlékszem arra a félelemre, ami bennünk volt - nemcsak akkor, de évekkal az eset után is. A felnőttek lelkünkre kötötték, hogy semmiképpen ne álljunk szóba idegenekkel, ha valaki megszólít, azonnal szaladjunk el. Így is történt. Ha valaki csak útbaigazítást kért, már rohantunk előle."

Az eltűnési ügyekkel a rendőrség törökszentmiklósi járási osztálya foglalkozott - szinte csak formálisan. Ráadásul 1954 folyamán két 16 éves kamasz fiú "szökését" is

bejelentették (Kenyeres Albertnek február 2-án, Vigh Imrének június 21-én veszett nyoma), a rendőrökben viszont fel sem merült, hogy az eltűnések közötti lehetséges összefüggéseket vizsgálják, vagy hogy olyan intézkedést foganatosítsanak, ami valamelyest megnyugtatta volna a lakosságot. Komáromi Mária esetéhez hasonlóan most sem rendeltek el körözést, és fényképet sem kértek a szülőktől. Csupán egy hangszórós kocsi - az is csak Botos Mária eltűnése után - járta a várost a személyleírásokat ismételve.

Ezek után egyáltalán nem meglepő, hogy a rettegés nyomán megkezdődött a sugdolózás, amelyben a vérvád is előkerült; egyesek szerint a zsinagóga újjáépítéséhez volt szükség a gyerekek vérére - ebbéli meggyőződésüket az sem zavarta, hogy a hitközség tanácstermébe időközben a seprűkészítő ktsz. költözött. Mások a helyi temetkezési vállalat zsidó igazgatóját gyanúsították, akiről tudni vélték, hogy a cég hullaszállító autóját használja a gyerekrablásokhoz. A többség persze az oroszokat gyanúsította - amúgy miért titkolózna a hatóság? Egy későbbi tanúvallomásban ez állt: "Oroszországba 100 gyermeket kell vinni, mert 100 gyermeknek a vére kell."

A rendőrséghez sorra érkeztek a feljelentések, kóbor cigányoktól a városon átmenő autósokig sok mindenkit meggyanúsítottak, aki csak megfordult Törökszentmiklós környékén. Augusztus 17-én a rendőrségre szállítottak egy párt (más források szerint két férfit és egy nőt), akik a kukoricásban szerelmeskedtek. Az előállítás híre a városban már úgy terjedt el, hogy a gyerekrablók kerültek kézre, mire több mint ezren mentek a rendőrkapitányság elé. Ekkora "spontán" tömeg Magyarországon 1945 óta nem vonult az utcára, könnyen előfordulhatott volna, hogy - miután kiderült, hogy nem ők a tettesek - valamiféle zavargás tör ki. Ennek hatására a nyomozás irányítását azonnali hatállyal átvette a Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság bünyügyi főosztálya. De ők sem jutottak eredményre.

Állítólag utánanézték, van-e alapja a vérvádnak, illetve azt a szálát kezdték boncolgatni, hogy "milyen a klérus befolyása a gyermekekre vonatkozóan", de figyelmen kívül hagyták azt a bejelentést, amit augusztus 27-én tett a már idézett Czene Ilona. Eszerint Jancsó Ladányi Piroska részegen kifecsegte, hogy a gyermekeket - anyjával közösen - ő gyilkolta meg. Ismét kihallgatták Jancsó Ladányi Piroskát is, de senkinek nem tűnt fel, hogy a lányt ősszel már beidéztek egyszer. Piroska tagadta a vádakat, sőt elismerte, "a szovjet őrre való kijárásom mindennapos volt", de a kihallgató tiszt nem kért bővebb magyarázatot, így a nyomozás lezárult. További vizsgálatot Czene Ilona "ideggyengesége miatt" nem tartottak szükségesnek.

Szeptember 2-án mégis őrizetbe vették Jancsó Ladányi Piroskát, ám ennek látszólag semmi köze nem volt az eltűnésekhez. Este kilenckor a törökszentmiklói

kapitányság ügyeletén Balácsi Istvánné 21 éves pusztakengyeli lakos feljelentést tett a lány ellen, hogy az, alig egy órával hamarabb, meg akarta fojtani egy dróttal. Balácsinén kisebb sérülések voltak. A nő elmondta azt is, hogy Jancsó Ladányi Piroska ellopta a holmiját, egy zsák ruhát. "Mikor a rendőrségre értem, a kapus odajött, akit már ismertem, mert a városba való. Mindjárt elmondtam neki az esetet. Ő kihívott egy másik elvtársat, és bementünk, ahol mindent elmondtam. Akkor két-három elvtárs kiment Piriért" - vallotta később Balácsiné.

Jancsó Ladányi Piroska az őrizetbe vételt követően beismerte, hogy valóban meg akarta ölni Balácsinét, de az eltűnt ruhákról nem adott felvilágosítást. A nyomozók még ekkor sem gondolták, hogy a lánynak köze lehet a gyerekek eltűnéséhez, házkutatást is csupán azért rendeltek el, hogy Balácsiné csomagját megtalálják. A rendőrök másnap vonultak ki a Vörös Hadsereg útja 171-es számú házhoz, ahol a keresett holmit nem, ellenben számos gyerekruhát találtak - pontosan olyanokat, mint az eltűnt lányoké. Csak ezután kezdődött el a ház alapos vizsgálata, ekkor fedezték fel a használaton kívüli kútat is, amit eleinte nem tartottak gyanúsnak. Ám miután többszöri próbálkozásra végre sikerült a mélybe világítani, egyértelművé vált: emberi maradványok vannak benne. A szeptember 3-án kelt helyszíni szemle jegyzőkönyve szerint "a felfedezett kútnak a nyílását felbontva a tűzoltók segítségével a következő hullákat húztuk ki: Szőke Kati 13 éves kisleányt (...), Botos Marika 13 éves kisleányt (...), Simon Irén 17 éves lányt (...) Hoppál Piroska 14 éves kislányt (...), Komáromi Marika 14 éves kisleányt".

Az esemény híre hamar elterjedt, bár a helyszíni szemle résztvevőin kívül senki nem tudott semmi biztosat. A környéket hamarosan ellepték a fekete autók, állítólag maga Rákosi adott utasítást, hogy magas rangú belügyi és állambiztonsági tisztek is vegyenek részt az áldozatok kiemelésén, ami több órát vett igénybe. A rendőrség őrizetbe vette Jancsó Ladányi Piroska anyját, a 45 éves Jancsó Borbálát is, aki a ház tulajdonosa volt, és szintén ott élt.

Az eseményről hivatalosan nem tájékoztatták a törökszentmiklósiakat, öt nappal később, 1954. szeptember 8-án Tóth József r. őrnagy a következő "hangulatjelentést" írta feletteseinek: "Többen olyan hangot vetettek fel, hogy nem tudnak biztosat, hogy a kútban hány személy volt. Az egyik 5-ről, a másik 8, 10 személyről beszél, valamint arról is beszélnek, hogy a mezőtúri kislány édesapja, Botos nevezetű ember megőrült. Ugyancsak egy másik asszony felvetette, hogy a törökszentmiklósi piacon az asszonyok arról beszélnek, hogy még máshol is van olyan hely, ahol megöltek gyerekeket, fiúkat és lányokat. Beszéltek arról is, hogy még jelenleg is vesznek el gyerekeket, mert tegnap is a kukoricaföldön egy kisfiúnak bekötötték a száját, és elvitték."

Jancsó Ladányi Piroska addigra már többször is beismerte, hogy ő ölte meg a lányokat, sőt bűntársakat - szovjet katonákat is - megnevezett. Ellenben kijelentette, hogy anyjának nem volt tudomása a gyilkosságokról.

"Piroskával mindig baj volt" II

Egy törökszentmiklósi ház használaton kívüli kútjának mélyén találták meg a városban 1953. október 13. és 1954. augusztus 14. között eltűnt lányok - többségükben gyerekkorúak - holttestét. A házban lakó 20 éves Jancsó Ladányi Piroska már a felfedezés napján - 1954. szeptember 3-án - beismerő vallomást tett, anyja, a szintén ott élő Jancsó Borbála tagadta, hogy tudomása lett volna a gyilkosságokról.

A tűzoltók egész éjszaka dolgoztak, hogy kiemeljék a kútból a holttesteket, de a helyszínelők - talán az eléjük tárult látvány okozta sokk hatására - a legalapvetőbb vizsgálatokról is megfeledkeztek. Nem foglalkoztak tárgyi bűnjelekkel, például a kötél-, drót- és bőrszíjmaradványokkal, a holttesteket sem vizsgálták meg - a jegyzőkönyv szinte kizárólag a halottak személyazonosságára és a ház berendezési tárgyaira korlátozódott.

Még javában zajlott a helyszínelés, amikor Jancsó Ladányi Piroska beismerő vallomást tett. A lányt azonnal Szolnokra szállították, de első kihallgatása teljes káoszba fulladt. A szakmai szabályokat felrúgva a kihallgatáson szinte a teljes nyomozói állomány részt vett - a zavarodottságot jól mutatja, hogy még a gépíró is feltett kérdéseket. Ennek megfelelően a gyanúsított teljesen zavaros történetet ismertetett - utólag úgy tűnik, azt mondta, ami éppen az eszébe jutott. A gyilkosságokat elismerte, de hozzátette, hogy bűnsegédei is voltak: a 45 éves Raffael Józsefné, a 23 éves Fekete Sándor és egy orosz katona. Előbbi kettőt azonnal letartóztatták, de elég gyorsan kiderült, hogy semmi közük nem lehetett a gyerekek eltűnéséhez. Sem Raffaelné, aki csak futólag ismerte a lányt, sem Fekete Sándor, Piroska egyik áldozatának udvarlója nem tartózkodott az eltűnések idején Törökszentmiklóson - utóbbi börtönbüntetését töltötte. Az orosz katona alibijéről nincsenek adatok, de ennek nincs is jelentősége, mert másnapi kihallgatásán Jancsó Ladányi Piroska már egy teljesen új, sokkal összeszedettebb és valószínűbb történettel állt elő. Olyannal, melynek hallatán a nyomozók ereiben meghűlt a vér. Ráadásul Jancsóék életútjának ismeretében egyáltalán nem tűnt hihetetlennek.

Rémes lány

Aki korábban is ismerte Jancsó Borbála elhanyagolt házát, csak a legrosszabbat

mondhatta. A törökszentmiklósi közvélemény anyát és lányát is prostituáltként tartotta számon. Piroskáról az járta, hogy kizárólag szovjet katonákkal tart kapcsolatot, a 45 éves Borbáláról pedig azt beszélték, hogy a helybeli férfiaknak kínálja magát - aprópénzért, élelmiszerért. Házukat valóságos kuplerájként emlegették, bár aki ismerte a helyet, és bordélyházat is látott már, ezt minden biztonnal cáfolta volna. Az 1954. szeptember 3-án tartott helyszíni szemle jegyzőkönyve szerint "Az épület két részből áll, egy konyha, amiben két ágy és egy asztal van elhelyezve. (...) Az ágyon van két párna, amelynek színét a piszoktól megállapítani nem lehetett. A lakás földes, úgy a szoba, mint a konyha. (...) A szobában és annak közepén kb. 2 q forgács van kiöntve, a szobában, a bejárati ajtó háta megett egy 5-ös mintájú, öntött vaskályha van beállítva 3 téglára. (...) Mindkét helyiség gondozatlan, piszkos, a falat, mely fehérre volna meszelve, a portól és a piszoktól nem lehet megkülönböztetni, hogy milyen színű. Mindkét helyiség férges, gondolok itten egér és bolha állatokra. A ruházat és ágyneműnek mondható ruhadarabok szennyesek és piszkosak, ugyanúgy az evőeszközök. (...) Az épülethez oldalkamra van építve. (...) Az oldalkamrában két használt, lukacsos lábas van, azonkívül emberi ürülékek."

Noha a nyomorult körülmények, a nagyfokú igénytelenség és nemtörődömség Jancsó Borbála történetének tükrében sem lenne törvényszerű, kétségtelen, hogy az asszony addigi sorsa nélkülözött minden olyan elemet, melyből ne az ellenkezőjére lehetne következtetni.

Apja Törökszentmiklós postása, később utcaseprője volt, emellett 5 holdas földjén gazdálkodott. Borbála 8 éves volt, amikor meghalt az apja, tizenöt testvéréből tizenkettő (!) ekkor már nem élt. Iskolába sohasem járt, írni-olvasni nem tudott. A család elszegényedett, de miután Jancsó Borbálát 16 éves korától - alkalmi szeretői miatt - szájára vette a város, anyja és testvérei megszakították vele a kapcsolatot. Cselédként dolgozott, gazdáinál lakott, keresetét prostitúcióval próbálta kiegészíteni. Sohasem házasodott meg, négy férfitől öt gyermeke született, közülük három mintegy 3 héttel a születése után meghalt - két csecsemő halálát kihülés okozta, egy megfulladt. "Az akkori körzeti doktor (...) még felelősségre is vont, hogy nem-e fojtottam meg a gyermekem" - vallotta 1954. szeptember 7-én, de a dolognak nem lett következménye sem akkor, sem később. Piroska nevű lánya 1934-ben született, Ladányi Gyula törökszentmiklósi, 40 holdas gazdától, József nevű fiának - aki az eltűnések idején csak 11 éves volt - Weisz Lipót kereskedő volt az apja. Ladányi csak 1949 után - hatósági felszólításra - ismerte el apaságát, a rendszeresen fizetendő tartásdíjat 600 forint készpénzzel "váltotta meg".

Jancsó Borbála a háború után alkalmi, főleg segédmunkából élt, és továbbra is jártak

hozzá a férfiak - a tanúvallomások alapján 3-10 forintot fizettek neki, de előfordult, hogy egy tál levesért és 10 deka zsírért is vállalkozott közösülésre - olykor gyerekkorú fia jelenlétében. Az elmeszakértői vizsgálat szerint, "sajátságosan szétfolyó, aprólékos, körülményes előadásmódja kétségtelenül szellemi korlátoltság jeleként fogható fel".

Noha a kihallgatási jegyzőkönyvekben leírtakra gyakran jellemző a "körülményes előadásmód", Jancsó Borbála vallomásaiból így is kitűnik, hogy lányával a kapcsolata nem volt problémamentes. "Piroskával mindig baj volt a gyerekek miatt. Ha utcán mentem vele, amelyik gyerek mellette elment, minden ok nélkül arcon vagy hátba vágta őket. Mindég azon volt, hogy másokat megüssön, másoknak fájdalmat okozzon. Ilyenkor - mikor egy-egy gyereket megütött - látszott rajta, hogy meg van elégedve magával" - mondta az anya. Piroska 1944 karácsonyán, vagyis már 10 évesen megszökött, kamaszként pedig egyre gyakrabban távozott el otthonról. 1951-ben például Nyíregyházán kapcsolták le, mert a Szovjetunióba akart átjutni, de többször keveredett lopási ügyekbe is. 1954-ig háromszor indítottak ellene eljárást, 1953-ban hat hónapi börtönbüntetésre ítélték lopásért, de egy hónap után, az általános amnesztia idején kiengedték. "Kb. 13-14 éves lehetett, amikor szovjet katonákat környékezett meg. Állandóan a nagyvásártér környékén csavargott. (...) Anyám hívta fel figyelmemet a gyermek erkölcstelen magatartására, azonban a gyermek magaviseletét nem tudtam megváltoztatni. (...) Emiatt sok keserűséget okozott nekem, és jelenleg is állandóan szovjet katonákkal tart nemi kapcsolatot" - vallotta Jancsó Borbála, hozzátéve, hogy mivel ezt ő nem nézte jó szemmel, mindennapossá vált közöttük a veszekedés, ami később tettelegessé fajult. "Piroska igen hamar haragra lobbant. (...) Többször előfordult, hogy engem is megvert úgy, hogy orromon, számon jött a vér. Azt is megcsinálta, hogy kést, tányért, edényt vágott hozzám, ha mérges lett. (...) Megítélésem szerint Piroska soványsága dacára igen jó erőben volt. Engem mikor 1950 őszén megvert, akkor csak fél kézzel bántott, és mégis úgy megvert, hogy csupa seb voltam még napok múlva is. Azóta mindig féltem Piroskától, amit akart, azt megtett, én nem mertem neki szólni semmiért" - mondta Jancsó Borbála, és mindezt lánya sem tagadta. "Én mióta az eszemet tudom, mindig szegény sorban éltem - folytatta az asszony. - A háború után már kezdett szűnni szegénységem, de ez a Piroska lányom nem akart dolgozni, ami megmozdítható volt, azt ellopta hazulról. Két házasságon kívüli gyereke született közben. (...) A kisleány már 3 éve nincs otthon, valami intézetbe elvitték. Egyébként Piroska nemigen szerette kislányát és nem is bántódott utána. Csupán 1953-ban született Mihály nevű kisfiát szerette, de ezt is csak úgy, hogy amíg ő napokig csavargott, nekem kellett rá vigyázni."

De Jancsó Borbála lányáról tett vallomása más, furcsa részletekkel szolgált. Például

naivan állította, hogy lánya az állatokat is szerette, ha betévedt hozzájuk kutya vagy macska, azokat befogadta. Majd hozzátette: "De érdekes, hogy a kismacskák és kiskutyák nemsokára megdöglöttek, amint hozzánk kerültek. Én magam többször láttam, hogy az állatok a szemem láttára kinyúltak (...) a döglött macskákat kidobtam a szomszéd udvarba." Amikor megkérdezték tőle, "nem vett-e észre valami furcsaságot Piroska és az állatok között", így felelt: "Tavaly és tavalyelőtt, amikor a hűtőházban dolgoztam, többször vásároltam az üzemben húst, és mikor hazavittem, Piroska képes volt nyersen is enni belőle. Nemcsak csirkehúst, hanem marhahúst vagy sertéshúst is nyersen megevett. Azt mondotta, hogy neki jobban esik nyersen a hús, mint megfőzve." Megdöbbenő lehetett, hogy az asszony teljesen magától értetődőnek tartotta az efféle dolgokat, ám miután egy konkrét esetről is beszámolt, a nyomozók teljes joggal gondolhatták, hogy ez a nő egyszerűen nem éri fel ésszel, miféle dolgok történtek körülötte. "Még van egy szégyenletes esete is Piroskának. Ez úgy történt, hogy Boda Ferencné húgom még 1950-ben nálunk lakott, és valahová készülődtünk elmenni vele. Piroska és Józsi nevű fiam - aki akkor 7 éves volt - otthon maradtak. Húgom valamit otthon felejtett és így visszament a lakásba. Ekkor az ágyban, meztelenül négykézláb állt Piroska és Józsi nevű fiam pedig nyalta az alsó testrészt. Piroskát igen megszidta a húgom, ezért ő az én gyógyszeremet, valami Sevenaletttát egy egész üveggel bevett és majdnem meghalt tőle. Habzott a szája, de azért nem halt bele."

Álmodik a nyomor

Amikor Piroskát kérdőre vonták, semmit nem tagadott, sőt részletesen felsorolta, hogyan kínozza és ölte meg az állatokat. Öccsével kapcsolatban pedig csak ennyit mondott: "A féltestvéremmel való fajtalankodás során igen kellemes érzést éreztem." Azt viszont tagadta, hogy prostituált lenne. Elmondta, hogy az orosz katonákkal 14 éves kora óta volt viszonya, magyar férfival viszont soha. Kijelentette: "A közösülésekért a szovjet katonáktól pénzt nem kaptam és nem is kértem, csupán egy esetben történt, hogy kisebb összegű ellenszolgáltatást kötöttem ki. A kezdetben velem közösülő szovjet katonákat szerettem, így a velük való nemi viszonyom szerelmi alapon nyugodott."

A felsoroltakból úgy tűnik, hogy Jancsó Ladányi Piroska érzéketlen ösztönlény, primitív "moral insanity" volt, csakhogy - ellentétben anyjával - ő egyáltalán nem nyugodott bele sorsába: a világ dolgai iránt érdeklődő lány, a környezetében élőknel sokkal tájékozottabb és lényegesen műveltebb volt. Noha csak öt elemet végzett, fulta a könyveket, állítólag verseket is írt, rajzolt, többen állították, hogy jól beszélt oroszul. "Általában szerettem olvasni. Olvasnivalóim a legkülönbözőbb tárgykörrel, helyekről kerültek ki. Olvastam nagyrészt a piacon vásárolt 20 filléres regényeket,

így közülük néhány címére is emlékszem: Lángoló préri, Tom Tiller (sic!), Vadnyugat hősei. (...) Szerettem tanulni, és mivel a tanuláshoz elégséges könyv nem állott a rendelkezésemre, más könyveiből tanultam. Miután az iskolából kimaradtam, könyveket továbbra is szereztem a könyvtárból. (...) Anyám ellensége volt a könyveknek, mikor azokat megtalálta, nyomban betüzelte. (...) Erős vágy volt bennem, szerettem volna minél többet utazni, kívántam minél több várost látni, megismerni" - mondta, de Budapestnél messzebb soha nem jutott.

Nyikolaj kedvéért

Jancsó Ladányi Piroska második kihallgatásán több orosz katonát nevezett meg - elsősorban Nyikolaj Bogacsovot - mint a tragédia okát. Bogacsovnak megtetszett Komáromi Mária, aki a szovjet helyőrség mellett legeltette a teheneket, és azt mondta, szeretné feleségül venni lányt, és magával vinné a Szovjetunióba. A katona megígérte azt is, hogy elintézi, Piroska is velük tarthasson, második gyermeke apjához. Csakhogy Bogacsov a Vörös Hadsereg úti házban megerőszakolta Komáromi Máriát, míg Piroska a kocsmában volt italért. Miután hazaért, Bogacsov magukra hagyta őket, a kislány pedig avval fenyegetőzött, hogy mindent elmond a szüleinek. "Én nagyon megijedtem, hogy bajom származhatik ebből, és gondoltam, hogy mit csinálhatnék vele. Ekkor ötlött eszembe, hogy megölöm őt és a lakásunk elején lévő kútba bedobom. (...) Marika kapálózott, rugdalózott, és kb. 10-15 percig tartó fojtogatás után rángatózása megszűnt." A vallomás szerint a második gyilkosságot is nemi erőszak előzte meg a Vörös Hadsereg úti házban. Ezt egy André (sic!) nevű orosz katona követte el, Jancsó Ladányi Piroska pedig ezt a kislányt is - akit a piacról csalt a lakására, hogy csirkét vegyen tőle - megfojtotta, és a kútba dobta. A lány elmondta, hogy a többi áldozat halála is hasonlóképpen történt, ezeket ismét Bogacsov erőszakoskodása előzte meg, de hozzátette, hogy az ötödik alkalommal egy másik katona, bizonyos Hammelzanov őrmester is jelen volt, a gyilkosságot pedig Bogacsov követte el nadrágszíjával. "Én Nyikolajt nem vontam felelősségre a történetekért, hanem hagytam őket szó nélkül eltávozni. Nyikolaj egy néhányat káromkodott és köpködött, majd az őrmesterrel együtt eltávozott. (...) A holttestet a földre húztam, majd a pokróccal letakartam. (...) A pokrócba tekert holttestet kihúztam a kútig, nyakán hagyva a már említett szíjat, majd a kútfedelelet leemelve a holttestet a lábánál a kútba leeresztettem."

Jancsó Ladányi Piroska hangsúlyozta, hogy az utolsó esetet leszámítva a gyilkosságokat saját elhatározásából, egyedül követte el. "Védelmemre mindössze annyit kívánok előadni, hogy a gyerekeket azért öltem meg, mert Bogacsov Nyikolaj nevű szovjet katona ismerősöm azzal hitegetett, hogy a Szovjetunióba fog kivinni engem. (...) Én azért vágyakoztam kimenni a Sz.U.-ba, mert a gyerekeim apjával

kívántam a kapcsolatot felvenni, és egyébként is a szovjet katonákat annyira megszerettem, hogy nem tudok tőlük megválni" - mondta, és avval fejezte be: "Nyikolaj követelte tőlem, hogy szerezzek neki érintetlen kislányokat, és arra tekintettel, hogy korábbi ígéretét beváltsa, ennek a kérésnek eleget tettem."

Jancsó Ladányi Piroska szeptember 5-én tett vallomásában látszólag nem volt ellentmondás, a legapróbb részletekre is kitért, mindezt olyan magától értetődően, hogy a kihallgatói elsőre talán fel sem fogták, mit hallanak. De ha fel is fogták, hiszen megérteni nem lehetett, újabb legyőzhetetlen akadály állt előttük: hogyan közöljék mindezt az oroszokkal? Közöljék-e egyáltalán?

Szégyellem

Nincsen arra vonatkozó adat, miféle kommunikációt folytattak a magyar hatóságok a szovjetekkel, utánajártak-e a lány által elmondottaknak, mint ahogy az sem derült ki, hogy e vallomás megtétele után mi történt Jancsó Ladányi Piroskával. A Sztálin halálát követő enyhülés - Nagy Imre első miniszterelnöksége ideje - kétségtelen jelének tűnik, hogy a lány megélte a másnap reggelt. Két-három évvel korábban a hatóság minden bizonnyal teljesen másként kezelte volna az ügyet, a nyomozást az állambiztonság felügyelte volna, s miután kiderül a szörnyű bűncselekmény-sorozat, minden nyomot igyekezett volna eltüntetni, s az egészet meg nem törtéنتé tenni. De 1954 szeptemberében a korábbi megsemmisítő gépezet működése már korántsem volt annyira olajozott, sőt valószínűleg teljes zűrzavar uralkodott a tekintetben, hogy egy kellemetlen ügy eltussolásában hol a határ. Ennek ellenére Jancsó Ladányi Piroska másnap új vallomást tett - ebben pedig szó sem volt szovjet katonákról. A korábbinál is durvább, hátborzongató részletekről annál inkább. Kiderült az is, hogy a lány két másik gyereket is megkörnyékezett, ám őket nem tudta a házba csalni. Jancsó Ladányi Piroska új vallomásában már a nőkhöz való vonzódásáról beszélt, amit elmondása szerint 15 éves kora óta érez, és ez az érzés egy pornográf tartalmú könyv illusztrációinak láttán kristályosodott ki benne. "A helyi piacon vásároltam egy különös könyvet, amelyben képek is voltak, és azokon láttam, hogy nők egymással szemben nemi igényeiket természetellenes módon elégítik ki, sőt találtam ebben a könyvben olyan képet is, amelyen egy kutya nyalta egy nő nemi szervét. Ennek a könyvnek az olvasása felkeltette bennem az ott látott irányba az érdeklődésemet" - mondta, és hozzátéve, hogy korábbi - másokra is terhelő - vallomásait a szégyen motiválta. Kijelentette: "Kezdetben azért tettem eltérő előadásokat, mert szégyelltem cselekményem igazi okát megnevezni. Ezért mondtam azt is, hogy a kislányokat orosz katonák részére szereztem meg, majd hogy azok a velük történeteket el ne árulják, megfojtottam őket. Szégyelltem bevallani azt, hogy elferdült nemi igényem kielégítése végett öltem meg a lányokat, ezt ma is nagyon szégyellem."

A jegyzőkönyvek szerint a lány azért változtatta meg vallomását, mert közölték vele: Bogacsov 1954 nyarán már nem tartózkodott Magyarországon. Hogy ezt az információt a magyar nyomozók honnan szerezték, és mennyire volt hitelesnek tekinthető, valószínűleg sohasem derült ki, mint ahogy az sem, hogy a nyomozók esetleg alkalmaztak-e más kényszerítő eszközt.

Csupán annyi bizonyos, hogy a lány szeptember 6-ától kezdve egészen a legfelsőbb bírósági tárgyalás utolsó harmadáig tartotta magát a korábbihoz hasonló részletességgel előadott új vallomásához, ám ez minden képzeletet felülmúlt. E szerint "a hullák látása nem váltott ki bennem különösebb érzést, nem irtóztam tőlük, mindenáron a kielégülést kerestem, a nyalás jelentett nekem élvezetet", vagyis eszerint Jancsó Ladányi Piroska áldozataival csak a gyilkosság után (!) létesített szexuális kapcsolatot. A lány hangsúlyozta, hogy a gyilkosságokat egyedül követte el, sem anyjának, sem másnak nem volt tudomása a kútba dobott holttestekről

A népköztársaság nevében

Jancsó Ladányi Piroska elsőfokú tárgyalására 1954. szeptember 29-én, Szolnokon került sor, zárt ajtók mögött, mondván, hogy "a nyomozati adatok szerint olyan erkölcsi és a nemi élet kérdését érintő problémák kerülnek megvitatásra, melynek nyilvánosságra való hozatala a közérdeket sértené".

A Szolnok megyei ügyészség 1954. szeptember 20-án készítette el a vádiratot Jancsó Ladányi Piroska és Jancsó Borbála ellen, ötrendbeli gyilkosság és egyéb bűncselekmények miatt. Az anya bűnrészességét annyiban hagyták, hogy "erkölcstelen, züllött életmódjával a szigorúságra igen rászoruló Piroska nevű leányából csavargó, tolvaj, prostituált nőt nevelt, őt még egészen fiatal korában elkísérte azokra a helyekre (?), ahol a nemi közösülésre a legjobb alkalom nyílt". Jancsó Borbála ellen emellett tiltott kéjelgés és közveszélyes munkakerülés miatt emeltek vádat, illetve azért, mert "munkahelyéről kb. 6,5 méter hosszú, tömítésre használt pamutzsinórt mint társadalmi tulajdonhoz tartozó tárgyat 39.20 Ft értékben ellopott".

A kilenc nappal később megtartott zárt tárgyaláson engedélyezték, hogy a meggyilkolt lányok szülei részt vegyenek, Piroska pedig megismételte mindazt, amit legutolsó vallomásában állított. Jancsó Borbála ismét elmondta, hogy a bűncselekményekről nem volt tudomása - ha tudott volna róla, megakadályozza. Az asszony az ellene felhozott vádak - lopás, tiltott kéjelgés - elismerte, mivel azokat a férfiakat is beidézték tanúként, akik fizettek neki. A közveszélyes munkakerülést viszont ejtették, mivel 1954 nyarán volt állandó munkahelye. A tárgyaláson két gyermekkorú lány állította, hogy Piroska őket is el akarta csalni, de voltak olyan

tanúk is, akiknek a lány a megölt gyerekek ruháit árulta. Jancsó Ladányi Piroska csak lényegtelen dolgokat tagadott le, ellenben a kihallgatáshoz hasonló részletességgel mondta el, hogy mit tett, és cseppet sem zavarta, hogy az áldozatok szülei is jelen vannak. Hangsúlyozta, hogy kizárólag nemi ösztönei hajtották, a gyilkosságokat pedig azért követte el, mert szégyellte magát. Azt viszont nem tudni, hogy mindezt önszántából mondta-e, mivel a bíróság eleve feltett neki egy sor olyan, a szexuális életére vonatkozó kérdést is, ami nem tartozott a tárgyhoz. ("Dr. Balassa Gyula szakértő kérdésére: 'Férfinak soha nem szoptam', Dr. Kelemen szakértő kérdésére: 'A férfiakkal való közösülést sok esetben élveztem, sok esetben nem nyújtott számomra kellemes érzést'" - részletek a tárgyalás jegyzőkönyvéből.) A tárgyaláson alaposan kitárgyalták a vádlott kapcsolatát az orosz katonákkal, de nevek nélkül. S a katonák közül ugyanúgy senki nem jelent meg tanúként, ahogy arról sem esett szó, hogy a Vörös Hadsereg illetékeseinek van-e hozzáfűznivalójuk az esethez.

Az elsőfokú bíróság Jancsó Ladányi Piroskát halálra, Jancsó Borbálát 2 év hat hónapi börtönbüntetésre ítélte, az ügyész Jancsó Borbála esetében súlyosbításért, a védelem mindkettejüknek enyhítésért fellebbezett.

A tárgyalás után feloldották a hírzárlatot. A Szabad Nép kommunikéje az ítélet ismertetése mellett leginkább azt hangsúlyozta, hogy Jancsó Ladányi Piroska egy "40 holdas kulák" lánya. Ugyanezt átvette a Szolnok Megyei Néplap, de a korabeli olvasók itt egy tudósítást is olvashattak a tárgyalásról, melyben a névtelen szerző egyebek mellett ezt írta: "Ez a betegesen finom arcú, keskeny előreugró állú, alacsony, törékeny termetű nő volt képes a kegyetlen gyilkosságokra. Igen. Félelmetesen hideg arca, alattomos, félelemben bujkáló szeme, konok szája, kissé előrehajló felsőtete, vértelen színe megdöbbenően visszataszító érzést támaszt az emberben."

A bűnös anya

Alig két héttel az elsőfokú ítélet után, 1954. október 14-én a legfelsőbb bíróság tárgyalta az ügyet. A tárgyalás során új részletek nem kerültek elő, Jancsó Ladányi Piroska és anyja is fenntartotta korábbi vallomását, és legfeljebb olyan, az ügy szempontjából jelentéktelen részleteken szólalkoztak össze, hogy a lány - egy veszekedés során - anyja vagy a fal felé dobta-e a konyhakést. Az ügyész elsősorban Jancsó Borbála felelősségét hangsúlyozta, és lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását kérte, Piroska védője a vádlott fiatal korára tekintettel, illetve azért kért kegyelmet, mert a lányt "az utca nevelte". Jancsó Ladányi Piroska az utolsó szó jogán ezt mondta: "Szeretném, ha megváltoztatnák az ítéletet, bár tudom, nagy bűnt követtem el. Szeretném a kisfiamat magam nevelni, nem csinállok többet ilyent." Jancsó Borbála nem kívánt beszélni, a bíróság szünetet rendelt el az ítélethirdetés

előtt.

Ekkor történt egy váratlan fordulat. Jancsó Ladányi Piroska jelezte, hogy addigi vallomásának bizonyos részleteit megváltoztatja, majd közölte: "A valóság az, hogy anyám is tudott a tetteimről." A lány kijelentette, hogy az első gyilkosságot leszámítva nem kizárólag szexuális indítékból ölt: "A második esetről mondtam nekem azt, hogy lehetőleg olyant hozzak a piacról, akinek jó ruhája és pénze van. A többinél is ez vezetett, mert pénzre volt szükség, és a nemi ingeremet is szerettem volna kielégíteni." Közvetlenül az ítélethirdetés előtt még annyit mondott: "Akármennyit kerestem, anyám mindent eltékozolt. Férfiakba, cukrászdába, italba ölte a pénzemet. Én teljesen meztelen maradtam, így gondoltam ruhát szerezni magamnak. Anyám folyton pénzért hajtott, és üldözött engem."

Ennél csak a bíróság reakciója volt meglepőbb; Jancsó Ladányi Piroska kirohanása ugyanis értő fülekre talált. Vallomását fenntartások nélkül elfogadták, s bár Jancsó Borbála bűnrészességével kapcsolatban más bizonyíték nem állt rendelkezésre, a bíróság mindkettőjüket halálra ítélte, később Jancsó Borbála büntetését életfogytig tartó börtönre módosította. (Az asszony börtönkórházban halt meg az 1960-as évek végén - teljes szellemi és fizikai leépülést követően.)

A halálos ítéletet 1954. december 12-én hajtották végre a szolnoki megyei börtön udvarán, az eseményről a Szolnok Megyei Néplap "Beteljesedett" címmel közölt indulatos tudósítást. "És beteljesedett az ítélet. Elpusztult a földről a dolgozó, szerető, törekvő társadalmából az emberi dúvad."

Az ítélet végrehajtása után a sajtó egyáltalán nem foglalkozott az ügygel, és úgy tűnt, Jancsó Ladányi Piroska csak a törökszentmiklósiak emlékezetében marad meg. Ám 1957-ben a Rendőrségi Szemle című folyóiratban Lázár Bertalan r. százados, aki a nyomozást vezette, Eltűnésektől - a gyilkosságok sorozatáig címmel terjedelmes tanulmányban, a rendőri munkát illetően igen kritikus hangon foglalkozott az esettel. Lázár írásában az "orosz szál" is felbukkan, noha a százados tapintatosan hallgat a katonák nemzetiségéről, ám a "külföldi" jelző nem hagyott kétséget a korabeli olvasókban. A százados a vérvádról és az 1953. augusztus 13-i törökszentmiklósi demonstrációról is említést tesz - ami meglepő még annak ellenére is, hogy a folyóirathoz csak a belügyi dolgozók férhettek hozzá. Talán még ennél is meglepőbb, hogy Lázár Jancsó Borbála ítéletét is fenntartásokkal kezeli: "Erősen vitatható, hogy Jancsó Ladányi Piroska anyja ügyében az egyetlen ténytanúnak a szava, aki vallomását az eljárás során többször megváltoztatta (...) helytálló-e? Ez a kérdés fokozatosan esik latba annak tudatában, hogy anyja esetében a bizonyítékok csak közvetettek és a bűnösségig csak következtetések útján lehetett elérni."

De a lány "beteges hajlamát", egyedüli bűnösségét már nem vonja kétségbe a szerző, és mivel ez a tanulmány volt szinte az összes - főleg a rendszerváltás utáni -, amúgy csekély számú publikáció forrása, a későbbiekben sem vitatta senki - legalábbis nyilvánosan - a valóságtartalmát. Nem így Jancsó Borbála ügyét. 1965-ben, a BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnöksége 20 év a nép szolgálatában sorozatának Élet elleni bűncselekmények című kötetében jelent meg dr. Bodor Endre "válogatása", aki a "Törökszentmiklósi vámpír" című fejezetben ír az esetről. Csakhogy a szerző - Lázár Bertalannal ellentétben - azt próbálja bizonyítani, hogy Jancsó Borbálának mindenképpen köze volt a gyilkosságokhoz, és a halálos ítélete, amit életfogytiglanra változtattak, mindenképpen rendjén való volt. Nem tudni, hányan olvasták annak idején e tanulmányokat, s fedezték fel a kettő közötti ellentmondást. Egyvalaki biztosan.

Jött az író

A közelmúltban elhunyt író, Rubin Szilárd (Bővebben: Elsüllyedt szerzők: James Dean és fényes szelek, Magyar Narancs, 2006. július 20.) valamikor a hatvanas években ismerte meg a történetet, s 2010-es haláláig próbált a bíróságnál logikusabb magyarázatot találni. Nem nyugodott bele az ügy - a jegyzőkönyvekből is kiabáló - ellentmondásaiba, sőt a megfajtásra váró titkok kiderítése mellett úgy gondolta, Jancsó Ladányi Piroska esete az ötvenes évek magyar tragédiájának olyan "kvintesszenciája", ami akár egy kulcsregény alapjául is szolgálhat. "Nem tudjuk, Szilárd honnan értesült az eseményről, de az bizonyos, hogy a Lázár Bertalan-tanulmány és az 1965-ös szöveg közti ellentmondások késztették arra, hogy nyomozásba kezdjen - mondja Siklós Péter, a Rubin-hagyaték gondozója. - Az adatgyűjtést a hatvanas években kezdte el, és mivel akkoriban a Vöröskereszt lapjánál dolgozott újságíróként, sikerült elintéznie, hogy rendszeresen leutazzon Törökszentmiklós környékére, ahonnan a kötelező anyagok szállítása mellett volt ideje és 'hivatalos papírja' is, hogy beszéljen a tanúkkal, érintettekkel."

Rubin a hatvanas évek végéig számos interjút készített. Megszólaltatott mindenkit, ügyészt, bírót, nyomozókat, az áldozatok hozzátartozóit és a szomszédokat, még Jancsó Borbálával is találkozott a zalaegerszegi börtönkórházban. E beszélgetések számtalan olyan információval szolgáltak, amik nemhogy árnyalták a bűnügyi akták adatait, de meggyőzték az írókat, hogy a gyilkosságsorozatnak nemcsak Borbála, de Piroska is inkább áldozata, mint elkövetője, neki pedig nemcsak egy nagy művet kell alkotnia, de egy égbekiáltó botrányt is le kell lepleznie. Közvetlen bizonyítékokat nem talált ugyan, ám egy csomó olyan dolgot tudott meg, melyek ellentmondanak Jancsó Ladányi Piroska kizárólagos bűnösségének. "Találkozásairól fotók is készültek, az egyiken Szilárd kezében mikrofon van, de én úgy tudom, a

beszélgetéseket nem rögzítette, vagy ha mégis, ilyen felvételek nem kerültek elő - mondja Siklós Péter. - Az bizonyos, hogy az információkat évtizedeken keresztül gyűjtötte, kész fejezetek készültek, amit többször átdolgozott, sőt írt egy filmforgatókönyvet is. De közben tudatában volt, hogy ezt a könyvet nem tudja befejezni - az információk hiánya miatt. Tapasztalatainak összegzésére végül 2008-ban, két évvel a halála előtt szánta rá magát."

A bűncselekményről vallott véleményét is ekkor, egy NKA-hoz beadott pályázatban foglalta össze. Szerinte Jancsó Ladányi Piroska azért tudott az ötvenes évek elején gyakorlatilag törvényen kívülként élni Törökszentmiklóson, mert az oroszok védelmét élvezte, sőt a magyar hatóságok egyenesen félték tőle. "Jancsó Piroska, anyjával ellentétben, rátarti volt: egy alkalommal, amikor kivételesen - hogy ne érje szó a ház elejét - őt is becitálták a rendőrségre, kihallgatásra, a konfliktustól óvakodó nyomozók még a kioktatást is elviselték tőle: 'Nekem a hajam szála sem görbülhet meg'" - idézte, s okkal feltételezhetjük, hogy ez nem az írói fantázia szüleménye. De az sem, amit a folytatásban ír, mely szerint a bajok akkor kezdődtek, amikor felbukkant a színen egy olyan - pedofil - orosz katona, aki avval hitegette Piroskát, hogy a kislányokért cserébe kijuttatja a Szovjetunióba, gyerekének apjához. Mindez ugyanis egybecseng a lány később visszavont vallomásával, mely szerint egy orosz katonának "szállított" szűz lányokat, majd az erőszaktétel után megölte őket. Bár Rubin azt is kétségbe vonta, hogy Jancsó Ladányi Piroska lett volna, aki elkövette a gyilkosságokat. Az író a lány lebukását/lebuktatását is az oroszok számlájára írta. "Már a negyedik kislánynak vész nyoma, de a magyar rendőrség magatartása változatlanul passzív - írja pályázatában, majd hozzáteszi: - A szovjet elhárítás beavatkozása következtében Jancsó Piroskát letartóztatják, és ötrendbeli emberölésért kötél általi halálra ítélik."

Államtitok

Könnyen lehet, hogy egy összeesküvés-elmélettel állunk szemben, de az tény, hogy Rubin olyan emberekkel is beszélt, akik az átlagnál többet tudhattak. Így például Nyíró Gyula professzorral, aki - noha igazságügyi orvos szakértőként vett részt a vizsgálatban - kijelentette, hogy "az ősrobbanás" óta nem létezett olyan nő, aki "férfíráhatás nélkül" szexuális bűncselekményt követett volna el. Érdekes az is, hogy az író ügyészre támaszkodva állítja, hogy már az első áldozat eltűnése után "cirill betűs összefoglaló készült a történekről az orosz marsall részére, aki a Közép-Európában állomásozó szovjet csapatok főparancsnokaként, Baden bei Wienben felütött főhadiszállásáról az irat kézhezvétele után váratlanul Szolnokra repült. Három katonai ügyésszel érkezett, és dr. Ruzska István, aki a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségét képviselte, a marsall több kemény

intézkedésének tanúja volt. Állítása szerint a Szolnok-Alcsi szovjet laktanya (ide tartozott a törökszentmiklósi őr - L. T.) parancsnokának 'tettleges lefokozását' is végignézte."

Ám hiába tudott meg Rubin Szilárd egy sor bizalmas információt, és hiába fogalmazott meg számtalan kulcsfontosságú kérdést, munkája szélmalomharcnak bizonyult. Minden bizonnyal tisztában volt avval, hogy szovjet részről semmiféle információhoz nem juthat, de ugyanígy járt a magyar hatóságokkal is, Jancsó Ladányi Piroska ügyének aktáit ugyanis államtitokká minősítették. Rubin 1970-ben elkeseredett levelet írt az akkori belügyminiszternek, Benkei Andrásnak, hogy hozzáférhessen a "mintegy nyolc kilogrammnyi zárolt anyaghoz", sőt befolyásos forrásokat is megnevezett. "Hosszú évek óta foglalkozom az ügygel, és Farkas Mihálynak az egykori politikai bizottságot tájékoztató jelentésétől kezdve Molnár Erik elvtárs információin keresztül, az ügy nemrég vagy ma is élő beavatottjainak a véleményét is ismerem - írja. - Dr. Ruzska Istvántól, aki a Legfőbb Ügyészség részéről volt jelen a nyomozásnál, éppúgy kaptam (...) információkat, mint attól a kb. 250 (!) személytől, akit az ügy magasabb-alacsonyabb szinten foglalkoztatott, érintett. Meggyőződésem azonban, hogy a sok-sok nyomozó, Jancsó Piroska nemrég elhunyt anyja, féltestvére, az áldozatok családtagjai nem a szolid valóság, hanem egy olykor önmagukkal, máskor egymással folytatott vita részeseivé lettek. (...) Nyomaszt a köd, a félhomály, a gyakran indokolatlan misztifikáció, ezért kérem az Ön segítségét elkészült, de hiányosnak érzett könyvem kiegészítéséhez."

Rubin kérését elutasították, de hét évvel később szinte szó szerint ugyanezt a levelet Kádár Jánosnak is elküldte - persze ekkor sem talált meghallgatásra. Az író 1992-ben már Boross Péter belügyminisztert és Gálszécsy András titokminisztert kereste, s drámai hangú levélben kérte közbenjárásukat, de közölték vele, hogy a kért anyagot nem találják.

Rubin hagyatékában meg az "elkészült, de hiányos" művet nem találták, amiről az író a Benkei Andráshoz írt levelében tett említést. Viszont előkerült egy doboznyi eredeti kézirat, ami Aprószentek címmel a tervek szerint ősszel jelenik meg a Magvetőnél. "Noha bizonyos jelenetek minden valószínűség szerint első kézből származó beszámolókon alapulnak, a könyv, amelynek a főszereplője végső soron maga a nyomozást végző szerző, végül mégsem ad megnyugtató választ arra a kérdésre, hogy valójában mi és miért is történt - mondja Keresztesi József, a könyv szerkesztője, és hozzáteszi: a hátrahagyott kézirat egyébként roppant rendezetlen, számos töredéket, ismétlést, variációt tartalmaz. Az anyagot a hagyaték örököse, Siklós Péter állította össze, a végső szerkesztői munkát pedig én végeztem el rajta, tehát messze nem tekinthető a szerző által jóváhagyott, autorizált szövegnek."

Ami ennek ellenére biztos: Rubin kutatása megdöbbentő új elemeket tár fel az ügyről, így a halottak megtalálásának és kiemelésének órákig tartó rémes procedúráját. Kiderítette azt is, hogy a nyomozás során miféle eszközöket vetettek be, például a szolnoki árvaházból próbáltak csalétek gyereket kikérni, sőt az egyik áldozat testvérét - megfigyelés mellett - valóban a törökszentmiklósi piacon "sétáltatták", hátha leszólítja valaki. A vérvád kapcsán pedig leküldtek egy rendőrt az egykori zsinagóga pincéjébe, aki egész éjjel ott dekkolt, hátha leleplezhet egy "titkos szertartást".

*

Lassan hatvan év telt el, és a számos ellentmondás mellett Rubin hagyatékából sem került elő olyan bizonyíték, mely kétségbe vonná, hogy a gyilkosságokat Jancsó Ladányi Piroska követte el. Az indítékok tekintetében még ennyire sem tiszta a kép.